

Strålningskydd och kärnteknisk säkerhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 28 yrkanden från allmänna motionstiden 2011 och 2012. Ett stort antal yrkanden rör strålningsfrågor, nämligen radon i bostäder, starka laserpekare, solning på solarier samt elektromagnetiska fält och deras potentiella hälsorisker, gränsvärden m.m. Ett par yrkanden rör behovet av förnyad riskanalys av kärnkraften på grund av klimatförändringar och olyckan i Fukushima samt kärnkraftverkens säkerhet.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i vissa fall med hänvisning till pågående beredning.

Det finns tre reservationer i betänkandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Radonhalten i inomhusluft	6
Grön laser och laserpekare	8
Åldersgräns på solarier	10
Elektromagnetiska fält och elöverkänslighet	11
Omarbetad riskanalys för kärnkraften	16
Säkerheten vid kärnkraftverk	18
Reservationer	22
1. Elektromagnetiska fält och elöverkänslighet, punkt 4 (MP)	22
2. Omarbetad riskanalys för kärnkraften, punkt 5 (MP)	23
3. Säkerheten vid kärnkraftverk, punkt 6 (S, MP, V)	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Radonhalten i inomhusluft

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fö251 av Erik A Eriksson och Helena Lindahl (båda C).

2. Grön laser och laserpekare

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fö221 av Stefan Caplan (M),

2012/13:Fö230 av Gunilla Nordgren (M) och

2012/13:Fö257 av Edward Riedl (M).

3. Åldersgräns på solarier

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fö202 av Hillevi Larsson (S) och

2012/13:Fö205 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S).

4. Elektromagnetiska fält och elöverkänslighet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Fö207 av Bodil Ceballos m.fl. (MP),

2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 5–8,

2011/12:Fö215 av Helene Petersson i Stockaryd och Kerstin Engle (båda S),

2011/12:Fö223 av Kerstin Engle m.fl. (S),

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Qarllsson (båda C) yrkandena 1 och 3,

2012/13:Fö208 av Roland Utbult (KD),

2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 5–7,

2012/13:Fö249 av Kerstin Engle m.fl. (S) och

2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (båda C) yrkandena 1 och 3.

Reservation 1 (MP)

5. Omarbetad riskanalys för kärnkraften

Riksdagen avslår motion

2012/13:N338 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Reservation 2 (MP)

6. Säkerheten vid kärnkraftverk

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fö269 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S).

Reservation 3 (S, MP, V)

Stockholm den 31 januari 2013

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Åsa Lindestam (S), Annicka Engblom (M), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Kent Härstedt (S), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Peter Rådberg (MP), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V), Stefan Caplan (M) och Abdirizak Waberi (M).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i detta betänkande motioner väckta under allmänna motionstiden 2011 och allmänna motionstiden 2012.

Motionsyrkandena ligger inom beredningsområdet strålningsskydd och kärnteknisk säkerhet.

Strålsäkerhetsmyndigheten besökte utskottet den 22 november 2012 och redogjorde för myndighetens arbete med strålskydd, kärnkraftverkens långtidsdrift och säkerhet samt det fysiska skyddet kring anläggningarna.

Utskottets överväganden

Radonhalten i inomhusluft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om radonhalten i inomhusluft. Utskottet konstaterar att fler kommuner mäter radon, fler egnahemsägare ansöker om bidrag för sanering och att nya informationsinsatser förbereds.

Motionen

I motion 2012/13:F6251 av Erik A Eriksson och Helena Lindahl (C) anför motionärerna att Socialstyrelsen satt upp som mål att reducera radonhalten i alla bostäder 2020 till under 200 Bq per kubikmeter luft. Motionärerna framhåller att WHO rekommenderar att riktvärdet sätts till 100 Bq per kubikmeter luft. Med hänvisning till nya data från en enkätundersökning anför motionärerna att det är uppenbart att ett flertal av landets kommuner inte utför sitt tillsynsansvar på ett tillfredsställande sätt och att Socialstyrelsens mål inte kommer att uppnås.

Bakgrund

Målet att reducera halten radon i inomhusluft till att vara lägre än 200 Bq per kubikmeter luft sattes upp av riksdagen (rskr. 2001/02:291). I proposition 2001/02:128 lade regeringen fram förslaget att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skulle kompletteras med ett delmål för inomhusmiljön: År 2020 skulle byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skulle det bl.a. säkerställas att radonhalten skulle vara lägre än 200 Bq i skolor och förskolor år 2010 och i bostäder år 2020.

WHO rekommenderade 2009 en sänkning av radonhalten inomhus till 100 Bq per kubikmeter (som en rekommenderad referensnivå). Ansvariga myndigheter, Boverket tillsammans med Arbetsmiljöverket, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges Geologiska Undersökning tillsatte 2010 en arbetsgrupp – den s.k. Radonsamordningsgruppen – för att utreda vilka konsekvenser ett anammande av WHO:s nya rekommenderade gräns- och riktvärde skulle få. Radonsamordningsgruppen gjorde två konsekvensanalyser, en för Socialstyrelsens riktvärde för radon i inomhusluften för befintligt bestånd och en för Boverkets gränsvärde vid nybyggnation.

Konsekvensanalyserna och slutsatserna redovisas i rapporten Radon i inomhusmiljön (Boverket 2010). Radonsamordningsgruppens bedömning är att dagens gräns- och riktvärde på 200 Bq per kubikmeter luft för radon

i bostäder inte bör sänkas. Kostnaden för en sådan radonsanering uppskattas till 14–19 miljarder kronor, till detta kommer ökade driftskostnader på 500 miljoner kronor per år. Radonsaneringsgruppen drar slutsatsen att saneringsåtgärderna inte är samhällsekonomiskt rimliga (kostnaden vägd mot hur många lungcancerfall som förhindras per år). Saneringskostnaden för byggnader med blåbetong kan vidare bli väldigt höga. Kostnader för förebyggande åtgärder för att få ned radonhalten under 100 Bq vid nybyggnation uppskattas till 130 miljoner kronor för 2010. Även här är åtgärderna inte samhällsekonomiskt rimliga. Radonsaneringsgruppen framhåller också att det är oklart om det går att få ned radonhalten till under 100 Bq i alla bostäder. Därmed riskerar ett striktare gränsvärde att bli ett slag i luften. Radonsamordningsgruppen föreslår att en myndighetsgemensam utredning tillsätts om förbättrade informationsinsatser för att effektivare uppnå dagens rikt- och gränsvärden. Det är nämligen ett faktum att nuvarande rikt- och gränsvärden inte följs fullt ut. Det förekommer att nybyggda hus har en radonhalt över gränsvärdet 200 Bq.

EU-kommissionen lade under 2011 fram ett förslag till direktiv om strålskydd (KOM(2011) 593). I direktivet ingår även bestämmelser om radon i bostäder och på arbetsplatser. I faktapromemoria 2011/12:FPM111 konstaterar regeringen att de nivåer för radon i bostäder som föreslås av kommissionen ligger i linje med nuvarande svenska gränsvärden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har fått information om att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att det finns kommuner som i princip mätt alla egnahem och även kommit långt med radonspårningen i flerbostadshus. Det finns också kommuner som först på senare år har påbörjat detta arbete. SKL uttrycker tvivel om att alla bostäder ska hinna bli radonsanerade till 2020. Förseningen beror på att mätningar enbart kan ske under eldningsssäsongen, att det är en tidsödande process att få statliga radonbidrag och att hitta konsulter som kan föreslå respektive genomföra åtgärder i fastigheterna. För fastighetsägarna innebär radonsanering dessutom en kostnad. SKL framhåller att ett avgörande i Mark- och miljööverdomstolen (i mål 118-12, Svea hovrätt, 2012-05-15) torde möjliggöra för kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd att använda föreläggande enligt miljöbalken för att få till stånd undersökningar och åtgärder även i egnahem. SKL menar att mer information om radonets hälsopåverkan i hela kedjan (från den nationella nivån ned till berörda fastighetsägare och allmänhet), bibehållna eller ökade stadsbidrag för saneringsåtgärder samt mer information och stöd från de nationella sektorsmyndigheterna till kommunerna skulle kunna påskynda radonsaneringsarbetet.

Socialstyrelsen bedömer att det inte är den kommunala tillsynen som är det avgörande problemet, utan de åtgärder som måste vidtas. Flaskhalsen är bristande resurser. För att få bidrag måste det finnas ett bra underlag,

och det finns inte tillräckligt många konsulter att anlita som är kunniga på området. Radonbidraget räcker inte heller till för alla. Den stora gruppen bostäder som ligger över 200 Bq är egnahem. Det är relativt lätt att kontrollera flerbostadshus, men när det gäller egnahem går det inte att tvinga fram en radonmätning med efterföljande åtgärder.

Enligt Boverket har det har skett en förbättring i takten på genomförda saneringar. För tio år sedan gick statsbidraget för radonsanering inte åt. Sedan mitten av 2000-talet går Boverket ut och informerar om radonets risker och om möjligheten att få bidrag. Det har lett till att fler ansöker om bidrag. Numera går hela bidraget åt, och det sker före årets slut. Bidraget ligger på samma nivå sedan 2005 och kommer enligt anslagsprognosen i budgetpropositionen för 2013 att ligga kvar på samma nivå ett antal år (prop. 2012/13:1 utg.omr. 18). Sedan ett par år tillbaka kan egnahemsägare dock använda ROT-bidraget – antingen helt eller delvis – för åtgärder som minskar radonnivån i bostaden, vilket innebär ett utökad utrymme för ersättning.

Någon utredning om myndighetsgemensam samordning har inte tillsatts, men Radonsamordningsgruppen fortsätter att samverka. Nya informationsinsatser förbereds, bl.a. pågår en uppdatering av webbplatsen Radonguiden.se. Boverket håller även på att ta fram en broschyr som informerar om på vilket sätt höga radonhalter kan undvikas vid nyproduktion.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att radon i inomhusluft är ett problem som måste åtgärdas. Utskottet konstaterar dock att utvecklingen går åt rätt håll, även om det finns en eftersläpning. Kommuner som tidigare inte mätt radonhalten har kommit i gång, fler egnahemsägare än tidigare sanerar med hjälp av statsbidrag och ROT-bidrag och ansvarig myndighet arbetar på att öka informationen om radonsanering både vid nyproduktion och i existerande bestånd. Utskottet avser att följa utvecklingen. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Grön laser och laserpekare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om starka laserpekare. Utskottet anför att den beredning som pågår bör inväntas.

Motionerna

I motion 2012/13:Fö221 av Stefan Caplan (M) framhåller motionären de incidenter som inträffat under de senaste åren där grön laser har riktats mot förare och piloter. Offret riskerar att förlora synen och passagerare utsätts för livsfara. I Sverige krävs tillstånd för att använda laserpekare som är starkare än 5 mW. En majoritet av de laserpekare som köps utomlands eller via internet strider mot svensk lag. De kan ofta ligga på mellan

20 och 30, ibland upp till 50 mW. Motionären menar att gällande lagstiftning inte efterlevs på ett adekvat sätt och efterfrågar en översyn av lagstiftningen.

Även i motion 2012/13:F6230 av Gunilla Nordgren (M) framhålls de attacker som förekommit med grön laser och hur lättåtkomliga starka laserpekare är. Motionären yrkar på att lagstiftningen ses över.

I motion 2012/13:F6257 av Edward Riedl (M) anför motionären att nuvarande lagstiftning är otillräcklig då den inte lyckas få bort försäljningen av starka laserpekare. Motionären hänvisar till SSM som uttryckt önskemål om ett förbud och framhåller att det är viktigt att det finns ett lagstöd för polisen i deras arbete för att förebygga och förhindra attacker med grön laser.

Bakgrund

Frågan om förbud mot starkare laser och laserpekare har behandlats av Strålsäkerhetsutredningen. I utredningens slutbetänkande analyseras klassifikation av lasrar, gällande lagstiftning, andra länders lagstiftning, användningsområden och risker med starka lasrar (SOU 2011:18 Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form). Utredningen konstaterar att det kommer ut allt fler potentiellt farliga lasrar av högre klass på marknaden, trots att lasrar med lägre effekt (dvs. laserklasserna 1, 1M, 2 och 2M) ofta skulle vara tillräckliga för det avsedda användningssyftet. Lasrarna blir dessutom allt billigare och används inte sällan av personer utan tillräckliga kunskaper om faror förknippade med laserstrålning. Utredningen konstaterar att i takt med att tillgången på starka laserpekare – laserpekare som ibland har styrkor över 100 mW – har också missbruket av laserpekare ökat.

Utredningen delar de nordiska strålsäkerhetsmyndigheternas uppfattning om starka laserpekare och föreslår att det i 12 kap. miljöbalken införs ett förbud att till Sverige föra in eller importera samt i övrigt inneha, förvärva, saluföra, upplåta eller överlåta laserpekare i laserklass 3R, 3B eller 4 för privat bruk. Utredningen föreslår vidare att det i 12 kap. miljöbalken införs ett krav på att den som yrkesmässigt för in eller importerar, saluför, upplåter eller överlåter laser ska vara skyldig att klassificera och märka dessa enligt svensk standard.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har fått information om att frågan om starka laserpekare har brutits ut ur den övriga beredningen av Strålsäkerhetsutredningens slutbetänkande och att ett arbete pågår på Miljödepartementet med ett förslag som går ut på att förbjuda köp och import av starka laserpekare, med möjlighet att söka tillstånd för viss typ av laglig användning. Förslaget baseras på SOU 2011:18 men har en annan lagteknisk utformning, bl.a. med ändringar i strålskyddsförordningen (1988:293). Frågan om de ändringar som

föreslås behöver anmälas till EU bereds för närvarande inom departementet. För att hindra införsel från ett annat EU-land behövs även enligt departementet en lagändring i den s.k. inregränslagen.

Utskottet välkomnar att ett förslag om förbud mot import, innehav, försäljning och överlåtelse av starka laserpekare för privat bruk är under utarbetande. Motionsyrkandena behöver därför inte bifallas.

Åldersgräns på solarier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åldersgräns för solarier. Frågan bereds för närvarande och resultatet bör inväntas.

Motionerna

I motion 2012/13:Fö202 av Hillevi Larsson (S) framhåller motionären att antalet fall av hudcancer har ökat med 70 procent på tio år. Det är klarlagt att UV-strålning från solen och solarier är den enda viktiga riskfaktorn. Motionären anför att i vårt närområde har Island, Norge och Finland beslutat om en 18-årsgräns för solning på solarium. Motionären menar att det är hög tid att även Sverige inför en 18-årsgräns för kosmetisk användning av solarium för att förebygga hudcancer.

Även i motion 2012/13:Fö205 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (S) anföras att hudcancer är den snabbast ökande cancerformen i Sverige. Ett första steg skulle vara att skydda omyndiga personer från den farliga UV-strålningen. Motionärerna efterfrågar likaledes lagstiftning om en åldersgräns för solarier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med motionärerna om att det är ett problem att solarier ger möjlighet till kraftig ultraviolett strålning i stora doser, särskilt med tanke på att brännskador i unga år ökar risken för att utveckla hudcancer. Enligt den undersökning som Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) beställde 2010 om solvanor bland tonåringar solade 25 procent av pojkar i åldern 16–17 år och 50 procent bland flickor i åldern 16–17 år på solarier. Cirka 30 procent av flickorna hade solat mer än sex gånger under de senaste tolv månaderna (Adolescent sunbed use in Sweden, SSM 2012).

Utskottet konstaterar att frågan om användning av kosmetiskt solarium behandlades av Strålsäkerhetsutredningen i dess slutbetänkande SOU 2011:18. Utredningen föreslår ett förbud mot upplåtelse av kosmetiska solarier till personer under 18 år (förslag till ny 37 § 12 kap. miljöbalken). Utskottet har fått informationen att beredning av Strålsäkerhetsutredningens betänkande pågår inom Regeringskansliet.

Utskottet har vidare inhämtat att SSM har utarbetat ett förslag på en moderniserad och uppdaterad solarieföreskrift. Den gällande föreskriften (SSMFS 2008:36) baseras på en europeisk teknisk standard som har genomgått flera förändringar. I och med den senaste förändringen 2010 uppfyller den europeiska tekniska standarden EU:s vetenskapliga råds rekommendationer. SSM:s förslag innebär bl.a. att solarier senast den 31 december 2013 ska följa denna standard och att man inte ska kunna sola längre än 15 minuter. SSM:s förslag har varit ute på remiss och därefter anmälts till kommissionen. Den nya föreskriften kommer emellertid inte att innehålla någon regel om åldersgräns. Myndigheten avvaktar vad som ska hända med författningsförslaget från Strålsäkerhetsutredningen.

Utskottet välkomnar Strålsäkerhetsutredningens förslag om ett införande av 18-årsgräns för solning på solarier. Den beredning som pågår inom Regeringskansliet bör inväntas. Utskottet konstaterar att SSM:s förslag på uppdaterad och moderniserad solarieföreskrift kommer att – när det godtagits – innebära en säkrare solmiljö på solarier. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena.

Elektromagnetiska fält och elöverkänslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elektromagnetiska fält och elöverkänslighet.

Jämför reservation 1 (MP).

Tidigare beredning

Likalydande motionsyrkanden om elektromagnetiska fält, gränsvärden för elektromagnetiska fält, fenomenet elöverkänslighet, behov av lågstrålande områden och miljöer m.m. har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen. Den nya behandlingen har fokus på att ta upp det senaste på området och hänvisar i övrigt till vad som redan anförts i tidigare behandling, senast i betänkande 2010/11:FöU5 (s. 6–19) samt i betänkande 2009/10:FöU4 (s. 5–19).

Myndigheters, kommuners och landstings ansvar när det gäller elöverkänslighet

Motionerna

I motion 2011/12:Fö207 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) skriver motionärerna om de elöverkänsligas behov av att leva i lågstrålande zoner innan den fasta telefonin monteras ned. I motion 2012/13:Fö208 av Roland

Utvalt (KD) framhåller motionären behovet av åtgärder som underlättar de elöverkänsligas situation, t.ex. behovet av fast telefonnät och justeringar i boendet.

I motion 2011/12:Fö223 av Kerstin Engle m.fl. (S) efterfrågar motionären forskning och utveckling av värdiga boendeformer för elöverkänsliga.

I motion 2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (C) yrkande 1 samt i motion 2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (C) yrkande 1 anförs att det finns ett behov av att inrätta lågstrålande zoner i alla kommuner. I den senare motionen efterfrågas även att möjligheterna att inrätta strålningsfria miljöer på sjukhus och andra vårdinrättningar ses över.

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 1 anförs motionärerna att det finns ett behov av ett klagörande av vilken myndighet som har ansvaret för att utreda säkerhet och risker när det gäller elrelaterad effekt på människors hälsa. I motion 2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 1 yrkas att kommunerna får förutsättningar att ta sitt ansvar för dem som drabbas av elöverkänslighet.

Utskottets ställningstagande

När det gäller nedmontering av det fasta telefonnätet genomförs detta enligt Post- och telestyrelsen (PTS) därför att livslängden sedan länge löpt ut för cirka en miljon av de drygt två miljoner telefonstolpar som finns i landet. Teknikskiftet sker vid de minsta stationerna och de längsta stolplinjerna där det finns alternativ teknik för att leverera telefoni och internetkoppling. De berörda abonnenterna – totalt 50 000 i hela landet, varav många är fritidsboende – ersätts med trådlös telefoni. PTS framhåller i sin uppföljningsrapport, Tillgången till telefoni (Rapport PTS-ER-2011:19) att en princip i regelverket är att telefonitjänsten ska ha vissa funktioner (t.ex. att nå larmnumret 112). Regelverket på området uttrycker emellertid ingen preferens för någon specifik teknik. Telefoni via trådlösa nät, t.ex. mobilnät, är jämställd med telefoni över det fasta nätet i regleringens mening. En abonnent kan därför inte kräva att få fast telefoni genom ett vanligt telefonjack. PTS konstaterar att teknikskiftet väcker en hel del oro hos de berörda och att det är oerhört viktigt att i god tid informera dem som berörs.

När det gäller myndighetsansvar för säkerhet och potentiella risker med elektromagnetiska fält har, som utskottet framhållit förr, två myndigheter ansvar och expertkompetens. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har i sitt uppdrag som expertmyndighet ett samlat ansvar inom området strålskydd och är ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö. SSM genomför bl.a. mätningar av elektromagnetiska fält och tillsynsarbete. Under hösten 2012 pågår t.ex. mätningar av radiovågor från mobiltelefoni, olika typer av kommunikationssystem, radio och tv samt trådlösa datornätverk på fem orter i landet för att bevaka trender och se eventuella föränd-

ringar i miljön. Socialstyrelsen har bl.a. ett uppdrag att bedriva miljöhälsorabete för att undvika att människor blir besvärade eller sjuka av miljön.

Utskottet vill i sammanhanget påminna om att i Socialstyrelsens senaste miljöhälsorapport (2009) görs en kvantitativ uppskattning av olika miljöfaktorerers hälsoeffekter. Uppskattningen visar att beräknat hälsoutfall per år när det gäller kraftfrekventa fält är att färre än ett barn får leukemi. Detta kan jämföras med miljöfaktorn radon där beräknat hälsoutfall per år är att 500 personer får lungcancer, eller miljöfaktorn miljötabaksrök där beräknat hälsoutfall är att 400 personer får hjärtinfarkt, för att nämna några exempel.

Utskottet konstaterar att den kommunala självstyrelsen gör det möjligt för enskilda kommuner att besluta om och inrätta s.k. lågstrålande områden och boenden, trots SSM:s bedömning att det inte finns några strål-skyddsmässiga skäl att göra så. På samma sätt kan kommuner upphöra med anpassning till elöverkänsliga med hänvisning till ansvariga myndigheter och till forskningsorgan som övervakar området (t.ex. Fastighetskontoret i Göteborgs kommun 2009). Landsting kan på samma vis välja att inrätta elsanerade behandlingsrum trots Socialstyrelsens bedömning att elöverkänslighet inte är en sjukdom, eller välja att inte inrätta sådana rum med hänvisning till ansvarig myndighets bedömning.

Utskottet finner inte att motionsförslagen kräver någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrker därmed motionerna 2011/12:Fö207, 2011/12:Fö213 (yrkande 1), 2011/12:Fö223, 2011/12:Fö241 (yrkande 1), 2012/13:Fö208, 2012/13:Fö228 (yrkande 1) samt 2012/13:Fö260 (yrkande 1).

Fakta och forskning om elöverkänslighet och redovisning av vetenskaplig osäkerhet

Motionerna

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 2 samt i motion 2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 2 anför motionärerna att en kommission för att säkerställa fakta om ohälsa och el bör tillsättas.

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 5 anför motionärerna att det finns ett behov av förtydliganden om att försiktighetsprincipen i miljöbalken gäller och att den vetenskapliga osäkerheten i det material som myndigheter grundar sina bedömningar på därför bör redovisas. I motion 2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 5 efterfrågar motionärerna att förslag lämnas som gör det otvetydigt att försiktighetsprincipen gäller. Det betyder, menar motionärerna, att minoritetssynpunkter i forskarsamhället ska redovisas.

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 6 samt motion 2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 6 anför motionärerna att osäkerheter i kunskapsunderlag och de beslutsunderlag som myndigheter använder vid beslut bör redovisas för att säkerställa en rättssäker hantering.

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 8 efterfrågas en vetenskapligt inriktad styrning av forskningen om hälsoeffekter av icke-joniserande strålning.

I motion 2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (C) yrkande 3 och i motion 2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (C) yrkande 3 efterfrågar motionärerna ökad forskning om elöverkänslighet och forskning om hur skador från den nya tekniken ska kunna undvikas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att två nya rapporter har kommit om elektromagnetiska fält under 2012, dels från Forskningsrådet för arbetsliv och samhälle (FAS), dels från Helse- og omsorgsdepartementet och Samferdselsdepartementet i Norge.

FAS-rapporten *Research during the last ten years: Radiofrequency Electromagnetic Fields – Risk of disease and ill health (2012)* redovisar vad som framkommit under det senaste decenniet och var kunskapen står i dag om elektromagnetiska fält som förekommer vid mobiltelefoni. Forskarna konstaterar att omfattande forskning under mer än ett decennium inte har påvisat något nytt i fråga om interaktion mellan elektromagnetiska fält som förekommer vid mobiltelefoni och människa och har inte heller funnit stöd för att det skulle finnas hälsorisker vid exponering på nivåer under aktuella gränsvärden.

Regeringen har under tio års tid gett FAS ett uppdrag att bevaka forskning om elöverkänslighet. I och med regleringsbrevet för 2012 har detta uppdrag utgått. Från Socialdepartementets sida framhålls att eftersom forskningsläget inte har ändrat sig särskilt mycket är slutsatsen att man nöjer sig med de här tio åren.

Helse- og omsorgsdepartementet och Folkehelseinstituttet har konstaterat att exponering för elektromagnetiska fält och dess potentiella hälsoeffekter är ett vanligt förekommande tema i medier, vilket har lett till en oro bland allmänheten, inte bara för elektromagnetiska fält från mobiltelefoner utan även från basstationer och andra trådlösa nätverk. Helse- og omsorgsdepartementet tillsammans med Samferdselsdepartementet efterfrågade därför en bred genomgång och värdering av potentiella hälsoeffekter. En tvärvetenskapligt sammansatt expertgrupp tillsattes 2010. En representant för Foreningen for el-overfølsomme deltog som observatör.

Expertgruppen konstaterar i sin rapport Svake høyfrekvente elektromagnetiske felt – en vurdering av helserisiko og forvaltningspraksis (2012:3) att det finns en omfattande forskning om svaga radiofrekventa fält (RF-fält). Expertgruppens slutsats är att det inte finns bevis för att svaga RF-fält har hälsoeffekter (se rapporten för redovisning).

När det gäller elöverkänslighet anför expertgruppen att den relativt omfattande litteraturen i ämnet inte ger bevis för att exponering för elektromagnetiska fält är den verkliga orsaken till de hälsoproblem som individer tillskriver elektromagnetiska fält. Det finns inga bevis för att personer med hälsoproblem som de hänför till elektromagnetiska fält är i stånd att upptäcka sådan exponering. Det stora antalet studier ger inga bevis för att exponering för låga RF-fält förorsakar skadliga effekter på hälsan. Det finns troligtvis inte en förklaringsmodell som passar på alla individer som hänför elektromagnetiska fält som orsak till sina hälsoproblem. I vissa fall har det visat sig att en behandlingsbar sjukdom orsakar symtomen.

När det gäller motionärernas krav på att minoritetssynpunkter i forskarsamhället ska redovisas och myndigheter inte ska bortse från vetenskaplig osäkerhet vill utskottet hänvisa till föredragande läkare för Enheten för hälsoskydd och smittskydd vid Socialstyrelsen. I en intervju med Elöverkänsligas riksförbunds medlemstidning Ljusglimten (2011:4) redovisar han arbetssättet:

Det är viktigt att inte dra för långtgående slutsatser från enskilda studier. När det gäller riskbedömningen ska alla studier med tillräcklig kvalitet inkluderas i sammanvägningen och det är väsentligt att selectionen inte görs utifrån resultaten utan utifrån i förväg uppsatta vetenskapliga kvalitetskriterier oberoende ifall studierna visar på samband eller inte.

Utskottet finner att ingenting framträtt som får utskottet att ändra tidigare ställningstagande. Motionerna 2011/12:Fö213 (yrkandena 2, 5, 6 och 8), 2011/12:Fö241 (yrkande 3), 2012/13:Fö228 (yrkandena 2, 5 och 6) och 2012/13:Fö260 (yrkande 3) avstyrks därmed.

Sänkning av gränsvärden för elektromagnetiska fält

Motionerna

I motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 7 framhåller motionärerna att gränsvärdet för elektromagnetisk strålning i intervallet 0,1 MHz–300 GHz bör sänkas. Även i motion 2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 7 anför detsamma.

Utskottets ställningstagande

Den norska expertkommittén studerade även regleringen av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält både internationellt, i Europa och i Norge. Expertkommittén kom fram till slutsatsen att den inte rekommende-

rar att särskilda åtgärder introduceras för att minska exponeringen, t.ex. genom att ändra ICNRP:s (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) referensvärden för maximal exponering. Kommittén anför att kunskapsbasen i hälsoriskvärderingen inte ger anledning till att anta att skadliga hälsoeffekter kommer att uppstå i den exponering som allmänheten utsätts för.

Utskottet konstaterar att expertkommittén har övervägt om det kan finnas grund för att använda försiktighetsprincipen för svaga RF-fält men att dess slutsats är att villkoren för att använda försiktighetsprincipen inte är uppfyllda. Utskottet avstyrker med detta motionerna 2011/12:Fö213 (yrkande 7) och 2012/13:Fö228 (yrkande 7).

Omarbetad riskanalys för kärnkraften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en ny omarbetad riskanalys för kärnkraften med hänvisning bl.a. till de genomförda stresstesterna.

Jämför reservation 2 (MP).

Motionen

I motion 2012/13:N338 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 framhåller motionären ett antal risker med kärnkraft: Varje snabbstopp innebär en ofantligt stor påverkan på reaktorkonstruktionen. Ett antal natur- och väderfenomen gör det svårt att förutse under vilka villkor svenska kärnreaktorer ska verka. Det mest närliggande problemet är stigande vattentemperatur i de hav som svenska kärnkraftsreaktorer hämtar sitt kylvatten från. Motionären efterfrågar att riksdagen får en ny omarbetad riskanalys för den svenska kärnkraften där hänsyn tas till möjliga klimatförändringar och de erfarenheter om sårbarhet som olyckan i Fukushima ledde till.

Bakgrund

I 14 § SSMFS 2008:17 anges att kärnkraftsreaktorerna ska vara dimensionerad för att motstå naturfenomen och andra händelser som uppkommer utanför eller inne i anläggningen och som kan leda till en radiologisk olycka. I SSM:s allmänna råd om tillämpningen av SSMFS 2008:17 ges exempel på naturfenomen som bör beaktas: Extrem vind, extrem nederbörd, extrem isläggning, extrem temperatur, extrema havsvågor, extrem alg tillväxt eller annat biologiskt förhållande som kan påverka kylvattenintaget, extrem vattennivå och jordbävning. Bland exempel på andra händelser

som bör beaktas är explosion, flygplanskrasch, störningar i eller bortfall av det yttre kraftnätet. Beredskap för effekter av svårare natur- och väderfenomen och svåra olyckor finns alltså sedan flera år med i SSM:s krav.

Efter olyckan i Fukushima beslutade Europeiska rådet om en översyn av säkerheten vid EU:s alla kärnkraftverk utifrån en genomgripande risk- och säkerhetsbedömning, de s.k. stresstesterna. Syftet med testerna var att omvärdera säkerheten mot krav och konstruktionsförutsättningar samt att bedöma säkerhetsmarginalerna genom att stressa dem utöver design. Bedömningar av säkerhetsmarginalerna skulle utgå från scenarier med kraftigare jordbävningar, större översvämningar, mer omfattande bortfall av el, försämrad kylning och mer komplicerad haverihantering.

Testerna inleddes med självbedömningar som genomfördes av kärnkraftsoperatörerna. Nationella rapporter utarbetades av nationella tillsynsmyndigheter. Peer review-grupper – huvudsakligen bestående av experter från medlemsstaterna med stöd från kommissionen – besökte 23 platser. De nationella myndigheterna organiserade inspektioner av varje kärnkraftverk i drift i EU efter olyckan i Fukushima.

I kommissionens meddelande KOM(2012) 571 presenteras resultaten av stresstesterna. De nationella tillsynsmyndigheterna drar slutsatsen att det inte finns några tekniska skäl för att kräva att något kärnkraftverk ska stängas i Europa. Praktiskt taget alla kärnkraftverk behöver dock genomgå säkerhetsförbättringar eftersom hundratals tekniska uppgraderingsåtgärder har identifierats. Olyckor till följd av naturkatastrofer bör förhindras och/eller mildras för att begränsa deras konsekvenser. Kommissionen och de nationella tillsynsmyndigheterna har kommit överens om nationella åtgärdsplaner med tidsfrister för genomförande.

Resultaten av stresstesterna när det gäller de svenska kärnkraftverken visar att reaktorerna har en robust konstruktion och i flera avseenden ligger före utvecklingen i andra länder, bl.a. tack vare de haverifilter som installerats och de redan genomförda moderniseringsåtgärderna.

Detta utesluter inte, enligt SSM, att ytterligare åtgärder för att förstärka säkerheten kommer att genomföras. SSM framhåller i sin utredningsrapport (SSM 2010/1557-10) att resultatet av stresstesterna visar att åtgärder behöver vidtas för att stärka tåligheten mot extrema naturfenomen, bortfall av elförsörjning och bortfall av huvudvärmesänka. Dessutom behöver anläggningarnas haveriberedskap och förmåga till haverihantering stärkas i olika avseenden. SSM kommer att förelägga tillståndshavarna att genomföra dessa säkerhetsförbättringar.

SSM framhåller vidare i samma utredningsrapport att olyckan i Fukushima har väckt frågor som kräver mer ingående utredning och forskning för att slutsatser ska kunna dras om eventuella ytterligare åtgärder vid kärnkraftsreaktorerna. Dessa frågor diskuteras nu i olika sammanhang, och forskning planeras i internationell samverkan. SSM kommer att medverka i många av de utredningar och forskningsprojekt som initieras med anledning av olyckan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att stresstesterna i praktiken har inneburit en förnyad riskanalys av de svenska kärnkraftverken. Vilka brister som finns och vilka åtgärder som måste vidtas har dokumenterats. Att SSM dessutom kommer att medverka i fortsatta utredningar och forskningsprojekt innebär att ytterligare kunskap kommer att tillföras. Utskottet noterar vidare att regeringen, som tidigare aviserat, har gått vidare med arbetet med att se till att SSM har de resurser som behövs för att möta framtidens utmaningar. Myndighetens budget förstärks i enlighet med detta ytterligare inför budgetåret 2013. Utskottet bedömer därför att det inte behövs någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrker motionsyrkandet.

Säkerheten vid kärnkraftverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om säkerhetsarbetet vid svenska kärnkraftverk. Utskottet anför att resultatet av de föreslagna åtgärderna bör inväntas.

Jämför reservation 3 (S, MP, V).

Motionen

I motion 2012/13:Fö269 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (S) framhåller motionärerna att svensk kärnkraftsindustri genom åren haft ett högt förtroende i säkerhetsfrågor. Det har dock visat sig att säkerheten även vid svenska kärnkraftverk är bristfällig. Motionärerna refererar till händelser vid Forsmark då en grupp miljöaktivister tog sin in på området. Polisens speciella insatsstyrka i Uppsala hade i mars sagt upp sig och Forsmark stod i princip utan skydd. Vidare anføres att Ringhals sedan 2009 stått under särskild tillsyn av SSM då myndigheten upptäckt allvarliga brister i säkerhetsarbetet. Motionärerna anför även att svenska kärnkraftverk ligger i befolkningstäta områden och att en olycka i dessa områden skulle vara en katastrof. Motionärerna efterfrågar att regeringen som ägare till Vattenfall i ett ägardirektiv slår fast att säkerhetsarbetet ses över så att det uppfyller SSM:s krav för drift av kärnkraftverk, vidare att polisen och andra myndigheter ges tillräckliga resurser för att kunna hålla en hög säkerhetsnivå.

Bakgrund

I samband med beslutet om avställning av Barsebäcks reaktorer och borttagande av årtal då den sista kärnkraftsreaktorn ska tas ur drift utarbetade dåvarande Statens kärnkraftinspektion föreskrifter som syftade till att ge tillståndshavarna tid för att planera och genomföra moderniseringsåtgärder

(SKIFS 2004:2, numera SSMFS 2008:17). Regeringen gav SSM 2010 ett uppdrag att göra en utvärdering av hur kärnkraftsreaktorerna uppfyller säkerhetsmoderniseringskraven, en bedömning av vilka ytterligare krav på säkerhetsförbättringar som behövs för långa drifttider samt en analys av tillsynsmodellen inom reaktorsäkerhetsområdet. Efter olyckan i kärnkraftverket i Fukushima utvidgade regeringen uppdraget till redovisning av resultat av förnyade säkerhetsutvärderingar och vilka åtgärder som genomförts och vilka som planeras vid de svenska kärntekniska anläggningarna.

SSM redovisade sitt uppdrag i oktober 2012 i tre utredningsrapporter (SSM 2010/1557-10, SSM 2010 1557-7, SSM 2011-365-8). Efter genomförda analyser och utredningar bedömer SSM att säkerheten vid de svenska kärnkraftverken kan upprätthållas även på lång sikt förutsatt att ytterligare säkerhetsförbättringar sker och att tillståndshavarna tillämpar effektiv åldringshantering samt att detta prövas regelbundet framöver genom ingående återkommande helhetsbedömningar. Det krävs vidare, enligt SSM, att en god säkerhetskultur upprätthålls och att även övriga organisatoriska, personella och administrativa säkerhetsmässiga förutsättningar som inte omfattats av det utförda uppdraget upprätthålls och utvecklas på det sätt som följer av lagar och myndighetens föreskrifter. SSM framhåller att myndigheten har intensifierat tillsynen och uppföljningen av bolagens arbeten så att återstående åtgärder vidtas för att uppfylla kraven.

På regeringens uppdrag har SSM även genomfört en översyn av kärnkraftsanläggningarnas fysiska skydd. I rapporten SSM 2010-2632 framhåller SSM att översynen identifierade brister i myndighetssamverkan och samordning av skyddet samt otydlighet om vad skyddet förväntas uppnå. Översynen uppmärksammade vidare ett behov av förändringar i den lagstiftning som reglerar olika aspekter av skyddet mot antagonistiska hot och händelser. Bland förslagen ingår en översyn av lagstiftning, däribland att en definition av fysiskt skydd förs in i lagen, att omfattningen av de kärntekniska anläggningar som utgör skyddsobjekt utökas och att fartyg som utför transporter av särskilt skyddsvärt kärnämne kan förklaras som skyddsobjekt. SSM avser att ställa krav på tillståndshavarna om åtgärder för att förstärka förmågan för skyddsvakterna.

På begäran av regeringen genomfördes för första gången i Sverige en granskning av internationella strålsäkerhetsexperter under tiden den 6–17 februari 2012 som syftade till att se hur Sverige som land lever upp till IAEA:s internationella standarder. Denna granskning, s.k. IRRS-granskning (Integrated Regulatory Review Service), anses vara en av de mest kvalificerade granskningarna inom strålsäkerhetsområdet. Granskningen visar att SSM:s modell för reglering och tillsyn inom reaktorsäkerhetsområdet behöver utvecklas och preciseras. SSM:s regelverk behöver bli mer heltäckande och utgå från internationell säkerhetsstandard och europeisk praxis samt ha en bättre förutsägbarhet om kravens innebörd. SSM förbereder nu denna regelöversyn. SSM kommer vidare att definiera de tillsynsområden för vilka olika tillsynsstrategier ska tas fram.

När det gäller placeringen av kärnkraftverk nära stora befolkningscentrum håller kommissionen, med stöd av Ensreg, på att lansera en studie i syfte att granska nödberedskapen och insatsförmågan utanför anläggningarna i EU:s medlemsstater och grannländer och att identifiera inkonsekvenser och brister och att ta fram förslag för eventuella förbättringar. Resultaten förväntas i slutet av 2013.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att med anledning av aktionen den 9 oktober 2012 då aktivister från Greenpeace tog sin in på Ringhals och Forsmark lämnade SSM en redovisning till regeringen med förslag till en rad förbättringar på området. Ett exempel på åtgärder är bl.a. att upptäcka ett intrångsförsök tidigare och längre ifrån anläggningen. Utskottet har även fått informationen att det pågår en dialog på Regeringskansliet mellan berörda departement hur man ska gå vidare med SSM:s förslag om att förbättra skyddet.

Utskottet noterar vidare att frågan om fysiskt skydd, avsiktliga flygkrascher (attentat), it-angrepp, planering, övningar och utbildning undersöktes i samband med stresstesterna av den s.k. ad hoc-gruppen för kärnsäkerhet. Kommissionen konstaterar i sitt meddelande KOM(2012) 571 att det finns ett behov av att koppla ihop säkerhetsfrågor och frågor som har med det fysiska skyddet att göra.

På uppdrag av regeringen har IAEA under 2011 genomfört en internationell expertgranskning av det svenska systemet för fysiskt skydd. SSM har redovisat ett regeringsuppdrag om översyn av skyddet av kärntekniska anläggningar och transporter av kärnämne mot antagonistiska hot. I utredningen har utöver SSM bl.a. Rikspolisens, Säpo och andra berörda myndigheter varit delaktiga. Regeringen avser att återkomma med förslag inom detta område.

SSM är ålagt av regeringen att kontinuerligt rapportera samt följa upp och utvärdera eventuella incidenter både i Sverige och utomlands. SSM ska sammanställa den svenska nationalrapporten enligt kärnsäkerhetskonventionen inför det 6:e granskningsmötet. Denna rapport ska vara regeringen till handa senast den 3 juni 2013.

I årsredovisningar redovisar SSM även utförligt det angelägna förbättringsarbete som genomförts vid våra kärntekniska anläggningar under året. Därigenom tillgodoses behovet av en årlig återrapportering. En förutsättning för att bedriva kärnteknisk verksamhet är drifttillstånd enligt gällande lagstiftning. SSM är kontrollmyndighet för dessa tillstånd och ställer höga krav på säkerheten. Ägare till kärnkraftsanläggningar måste således uppfylla de krav som SSM ställer. Därmed finns ingen anledning att ytterligare kräva detta en gång till via t.ex. ägardirektiv. Utskottet är informerat om att säkerheten och arbetet med säkerhetsfrågor är av högsta prioritet. Utskottet noterar att alliansregeringen sedan 2006 höjt anslagen till rättsvårdande myndigheter med ytterligare förstärkning med 10,3 miljarder kronor.

Utskottet ser med stort allvar på de brister som under hösten 2012 uppenbarats vid våra kärnkraftsanläggningar, men finner sammanfattningsvis att ett omfattande arbete har lagts ned på att kartlägga frågan om säkerhetsarbetet vid kärnkraftverken och att förslag på förbättrad säkerhet har lagts fram som berör både ansvarig myndighet och ägare av kärntechnisk anläggning. Utskottet vill invänta resultaten av detta arbete och avstyrker motionsyrkandet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Elektromagnetiska fält och elöverkänslighet, punkt 4 (MP) av Peter Rådberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Fö207 av Bodil Ceballos m.fl. (MP),

2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 5–8 samt

2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 5–7 samt avslår motionerna

2011/12:Fö215 av Helene Petersson i Stockaryd och Kerstin Engle (båda S),

2011/12:Fö223 av Kerstin Engle m.fl. (S),

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) yrkandena 1 och 3,

2012/13:Fö208 av Roland Utbult (KD),

2012/13:Fö249 av Kerstin Engle m.fl. (S) och

2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (båda C) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

En stor del av landsbygden är på väg att förlora den fasta telefonin. En grupp ingen talar om men som drabbas hårt är de många elöverkänsliga som av hälsoskäl valt att flytta ut på landsbygden för att undkomma den stora mängd strålkällor som av naturliga skäl finns i tätorterna. Post- och telestyrelsen har slagit fast att Telia inte måste leverera fast telefoni i olönsamma områden. Boende kan i stället välja en annan operatör. Det är positivt för alla friska, men problemet kvarstår för de elöverkänsliga. Vi har under många år hävdad att det behövs lågstrålande zoner för att säkerställa att människor som lider av elöverkänslighet ska ha möjlighet att finna ett värdigt boende. Att hitta lösningar för även denna grupp är något som måste beaktas vid nedmonteringen av den fasta telefonin.

Det är viktigt att det klargörs vilken myndighet som har ansvaret för att utreda säkerhet och risker när det gäller elrelaterad effekt på människors hälsa. Kommuner som vill ta ansvar för de medborgare som far illa av elrelaterad ohälsa har ingen central myndighet att vända sig till för att få fram adekvata faktaunderlag. Vi framhåller behovet av att tillsätta en kommission med uppdrag att säkerställa fakta om ohälsa och el. Osäkerheter i de beslutsunderlag som myndigheter använder vid beslut måste redovisas för att säkerställa en rättssäker hantering.

EU:s försiktighetsprincip är inarbetad i miljöbalken, och dess användning styrs av detta. Vissa lagstiftningsområden, exempelvis strålskyddslagen, anses av många inte omfattas av försiktighetsprincipen. Vi ställer kravet att försiktighetsprincipen ska gälla vid elrelaterad ohälsa.

När det gäller gränsvärden instämmer Europaparlamentet i den bedömning forskarna numera gör, nämligen att de gränsvärden som EU rekommenderat sedan 1999 inte längre är relevanta för den teknik och den kunskap om hälsokonsekvenser som vi har i dag. Sverige borde inte vänta på att EU beslutar om nya gränsvärden utan vara ett land som lyssnar på vad befolkningen har att säga om ohälsa och vad oberoende forskare signalerar. Vi anser att det är mycket angeläget att sänka gränsvärdena för elektromagnetisk strålning i intervallet 0,1 MHz–300 GHz.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Omarbetad riskanalys för kärnkraften, punkt 5 (MP)

av Peter Rådberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N338 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Svensk kärnkraft är kantad av snabbstopp på grund av incidenter i reaktorerna och deras tekniska omgivning. Varje snabbstopp innebär ofantligt stor påverkan på reaktorkonstruktionen. Det senaste året har ett stort antal jordbävningar inträffat i Skandinavien och i vår världsdela. Torkan liksom nederbörden och andra väderfenomen har även blivit alltmer extrema. Det kanske mest närliggande och uppenbara problemet är att en stigande vattentemperatur i de hav de svenska kärnkraftsreaktorerna hämtar sitt kylvatten från innebär att mer vatten måste pumpas för att klara av kylningen. Ett varmare hav innebär ökad biologisk aktivitet, vilket innebär att mer vatten måste pumpas som innehåller alltmer växt- och djurliv.

Med de kunskaper vi i dag har om hur snabbt de meteorologiska, hydrologiska och geologiska sanningarna måste omprövas framstår de utsläpp som olyckan i Fukushima har inneburit som tillräckligt skrämmande för att var och en borde anse att vi snarast möjligt bör sluta utsätta oss för den risken.

Jag menar att det ur detta perspektiv är rimligt att riksdagen på sitt bord får en ny omarbetad riskanalys för den svenska kärnkraften där hänsyn tas till såväl de möjliga klimatförändringarna i det tidsförlopp som är aktuellt och de erfarenheter om sårbarhet som olyckan i Fukushima avslöjade, däribland riskerna kring hanteringen av utbränt kärnbränsle.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Säkerheten vid kärnkraftverk, punkt 6 (S, MP, V)

av Peter Hultqvist (S), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Kent Härstedt (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Peter Rådberg (MP) och Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Fö269 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S).

Ställningstagande

Svensk kärnkraftsindustri har genom åren haft ett högt förtroende i säkerhetsfrågor. Det har dock visat sig att säkerheten även vid svenska kärnkraftverk är bristfällig. Säkerheten vid kärnkraftverket i Forsmark har t.ex. kritiserats för att en stor grupp miljöaktivister sommaren 2011 kunde ta sig in på området. I mars 2012 stod Forsmark i princip utan skydd, sedan hela personalen vid polisens speciella insatsstyrka i Uppsala hade sagt upp sig (styrkan har i uppdrag att i en krissituation säkra funktioner som gör att kärnkraftverket kan stängas säkert). Kärnkraftverket Ringhals i Halland har sedan 2009 stått under särskild tillsyn av SSM. Anledningen till detta är att myndigheten har upptäckt allvarliga brister i säkerhetsarbetet vid kärnkraftverket. I oktober 2012 gjorde Greenpeaceaktivister ett förnyat intrång vid samtliga kärnanläggningar.

Ovan beskrivna händelser utgör bara ett par exempel på tillbud. Uppenbart är att det saknas riskmedvetande hos de högst ansvariga för verksamheten. Det handlar dessutom i slutändan om pengar. Det är fråga om resurser till statliga myndigheter vars uppdrag är att ansvara för säkerheten på våra kärnkraftverk. I industrin handlar det om att minimera kostnaderna, i detta fall för säkerheten, för att åstadkomma en så stor vinst som möjligt.

Svenska kärnkraftverk ligger i befolkningstäta områden. En olycka i dessa befolkningstäta områden skulle vara en katastrof. Vi menar att säkerheten och arbetet med säkerhetsfrågor alltid måste ha högsta prioritet på ett kärnkraftverk. Det är därför angeläget att regeringen i egenskap av ägare till kärnkraftverk genom ägardirektiv till Vattenfall skärper kraven på ett förbättrat säkerhetsarbete - inte minst vad gäller den fysiska säkerheten runt anläggningarna. Lika angeläget är att regeringen anslår tillräckliga medel till polisen och andra myndigheter som är ansvariga för säkerheten vid kärnkraftverk så att en hög säkerhetsnivå kan hållas.

Vi menar även att regeringen bör återkomma med en årlig, samlad rapport där kärnkraftsproducenterna samt berörda myndigheter beskriver hur förbättringsarbetet med säkerheten vid de svenska kärnkraftsanläggningarna fortlöper.

Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fö207 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de elöverkänsligas behov av att leva i lågstrålande zoner innan den fasta telefonin monteras ned.

2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att det klargörs vilken myndighet som har ansvaret för att utreda säkerhet och risker när det gäller el-relaterad effekt på människors hälsa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att tillsätta en kommission för att säkerställa fakta om ohälsa och el.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förtydliganden om att försiktighetsprincipen i miljöbalken gäller och att detta även innebär att myndigheter inte kan välja bort att redovisa den vetenskapliga osäkerheten i det material de grundar sina bedömningar på.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att osäkerheter i de beslutsunderlag som myndigheter använder vid beslut måste redovisas för att säkerställa en rättssäker hantering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka gränsvärdena för elektromagnetisk strålning i intervallet 0,1 MHz–300 GHz.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en vetenskapligt inriktad styrning av forskningen om hälsoeffekter av icke-joniserande strålning.

2011/12:Fö215 av Helene Petersson i Stockaryd och Kerstin Engle (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör utvärdera ett lagstadgat gränsvärde för exponering för elektromagnetisk strålning kring kraftledning.

2011/12:Fö223 av Kerstin Engle m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av forskning och utveckling av värdiga boendeformer för elöverkänsliga.

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta lågstrålande zoner i alla kommuner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad forskning om elöverkänslighet och om hur ny teknik kan användas säkert.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fö202 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om 18-årsgräns på solarier för att förebygga hudcancer.

2012/13:Fö205 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åldersgräns för solarier.

2012/13:Fö208 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att vidta åtgärder som underlättar elöverkänsligas situation.

2012/13:Fö221 av Stefan Caplan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om grön laser och laserpekare.

2012/13:Fö228 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att kommunerna får förutsättningar att ta sitt ansvar för dem som drabbas av elöverkänslighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att säkerställa fakta om ohälsa och el.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur försiktighetsprincipen ska behandlas i Sverige.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om osäkerheter i kunskapsunderlag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gränsvärdena för strålning i intervallet 0,1 MHz–300 GHz.

2012/13:Fö230 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över lagstiftningen om användande och införande av laserpekare.

2012/13:Fö249 av Kerstin Engle m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendeformer för elöverkänsliga.

2012/13:Fö251 av Erik A Eriksson och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Socialstyrelsens mål.

2012/13:Fö257 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att förbjuda försäljning och innehav av starka laserpekare vad gäller privatpersoner.

2012/13:Fö260 av Ulrika Carlsson i Skövde och Per Lodenius (båda C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten och förutsättningarna att inrätta lågstrålande zoner i alla kommuner, liksom strålningsfria miljöer på sjukhus och andra vårdinrättningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till ökad forskning om elöverkänslighet och om hur ny teknik kan användas säkert.

2012/13:Fö269 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om säkerheten vid kärnkraftverk.

2012/13:N338 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risker med kärnkraft.